

idet den troende i sin Samvittighed staar Ansigt til Ansigt med sin Gud. Men hos den, hos hvem man ikke kan paakalde den religiøse Garanti, men almindelig borgerlig Hæderlighedsfølelse, vil denne Forsikring indeholde det, som overhovedet kan kræves af ham. Det maa være Lovgivningens Sag at formulere, hvorledes Ed kan aflægges. At man tidligere ikke her i Landet har kendt til Ed under denne Form, er ikke nogen afgørende Indvending imod at det kan ske i Fremtiden. Og den Omstændighed, at Grundloven samtidig indfører Religionsfrihed og kræver Edsaflæggelse, gør en Edsform som den her foreslaaede eller en lignende nødvendig.

Man kunde naturligvis ogsaa meget godt sige slet og ret: „Jeg sværger“ eller, som det ogsaa er blevet foreslaaet, sværge „ved alt, hvad der er mig helligt og kært.“ Hvilken af disse Former man vil vælge, er en Skønssag. Dette Spørgsmaal om, hvad Religionsfriheden maatte kræve med Hensyn til Ed, er blevet ført frem her i dette Ting to Gange. Første Gang i 1850 i det Spandetske Lovforslag. Dette gik ud paa at indføre fakultativt borgerligt Ægteskab, saaledes at de, der skulde giftes, frit kunde vælge mellem den borgerlige og kirkelige Form. Men tillige foresloges det ved Siden af den almindelige Edsformular at indføre i visse særlige Tilfælde en særlig Formular: „ved alt, hvad der er mig helligt og kært.“ Den paagældende Paragraf blev imidlertid skudt ud, den kom ikke med i Loven om borgerligt Ægteskab af 1851. I 1880 var Spørgsmaalet paa ny fremme. Da fremkom der her i Tinget to private Lovforslag. Det ene vedrørte alene Rigsdagseden og gik ud paa, at den skulde formuleres saaledes: „Ved alt, hvad der er mig helligt og kært, lover og sværger jeg at holde Rigets Grundlov.“ Det var afdøde Berg og hans nærmeste Meningsfæller, der foreslogede dette. Det andet Forslag tog et bredere Sigte paa alle de Tilfælde, hvor den almindelige Edsformular er uanvendelig, og bestemte da, at naar Ed skal aflægges af en Person, som ikke tilhører det kristne eller jødiske Trossamfund, kan den aflægges alene med Ordene: „Jeg sværger“, og den samme Form kan den benytte, som ikke deler Tro med det Trossamfund, til hvilket han hører. Dette Forslag fremkom fra daværende Folketingsmand Bojsen og hans politiske Meningsfæller. Jeg tror, at det ved disse Lovforslags Fremkomst her i Tinget og ved den Behandling, de blev Genstand

for, maa siges at være anerkendt fra dette Tings Side, at der her er et Forhold, om hvilket der bør lovgives. Og dette, at der i Øjeblikket ikke foreligger noget bestemt Tilfælde, som paakræver en Lovordning, forekommer mig paa ingen Maade at være nogen Grund til nu at skyde Sagen ud. Jeg tror, at Sagen nu kan faa den mest lidenskabsløse og alsidige Behandling, netop naar den drages frem som et Krav, hvis Fyldestgørelse er nødvendig for, at vi kunne faa den Religionsfrihed paa dette Omraade, som er tilsagt os i Grundloven. Jeg tror, at Sagen nu vil blive bedre behandlet, end naar dens Drøftelse paavirkes af et enkelt foreliggende Tilfælde, hvor forskellige personlige Hensyn kunne gøre sig gældende. — Med disse Ord vil jeg altsaa anbefale dette lille Lovforslag til det høje Tings velvillige Behandling.

Borghjerg: Jeg ser meget godt det gode Formaal, som den ærede Forslagsstiller har med dette Forslag, men Forslaget forekommer mig uklart, og det er heller ikke den Vej, vi skulle gaa. Den ny Ed, som man efter dette Forslag vilde kunne aflægge, bliver hverken borgerlig eller religiøs, hverken Fugl eller Fisk, men en Blanding af begge Dele. Den kommer til at lyde: „... det lover og sværger jeg paa Ære og Samvittighed“. Ordet „sværger“ er religiøst og tyder paa en religiøs Tilkendegivelse. Ordene „Ære og Samvittighed“ ere borgerlige. Jeg tvivler meget om, at en saadan Sammenblanding vilde være et Fremskridt.

Jeg tvivler ogsaa om, at den valgfri Edsaflæggelse vilde være et Fremskridt. Paa Ægteskabets Omraade ere vi heldigvis komne til det Standpunkt at kræve den obligatoriske Ordning. Vi ønske ikke det valgfri Ægteskab. Dette Ting og de Ministre, som ere udgaaede deraf, have i mange Aar staaet fast paa Fordringen om obligatorisk Ægteskab, det vil sige en ensartet Fremgangsmaade for alle Samfundsmedlemmer. Det forekommer mig, at dette Princip er rigtigt, at det i Virkeligheden er det, som gennemfører Religionsfrihedens Princip. Det gør det valgfri Ægteskab ikke, og dets Gennemførelse synes mig derfor en Halvhed. Det forekommer mig da, at naar vi skulle bort fra Eden, skulle vi absolut bort derfra og ikke blive staaende paa den Halvhed at give Valgfrihed. Det fører let til at sortere og klassificere Borgerne, til Misforstaaelser og uheldige Forhold, hvad jeg tror, dette Ting hidtil